

ВАС. ОНУФРИЄНКО

СТАЛІН

У ЛІСКІ

ВАСИЛЬ ОНУФРІЄНКО

СТАЛІН У ПЕКЛІ

ГУМОРИСТИЧНА ПОЕМА

(НОВІТНЯ ЕНЕЇДА)

diasporiana.org.ua

В-во Б. Ігнатова, Мельбурн, Австралія

1956

Друковано в друкарні Б. Ігнатова в Мельборні

Printed by B. IGNATIV, 640 Sydney Road, Coburg, Vic.

І. Дубровському на знак щирої дружби
присвячую.

I

Як тільки Сталіна чортяка
Почав хапати за боки, —
Завив «отець», немов собака,
Мов вовк зимою на зірки:
Крутив в нестямі головою
Дригав, неначе кінь, ногою, —
Вмирати, кажуть, не хотів.
Та смерть за спиною стояла,
Скоріше «батенька» бажала
Послати в пекло до чортів.

І хоч наукою своєю
На все придатні штукарі,
Зігріті доброю платнею
Кремлівські хитрі лікарі
Ходили з ліками своїми,
З очима слізними, сумними, —
Науці є своя межа.
Бо чи свині допоможуть ліки,
Як на Різдво три чоловіки
Її потягнуть до ножа?..

В Кремлі затихло, як у вусі,
Вожді ходили, мов коти.
Усі чекали по заслужі,
Як до вождя б якось пройти,
Та, може, вихопить від нього
Собі шматок чогось смачного.
Народ же мов цього і ждав:
Збирався всюди, в кожному місті

З газет сумних останні вісті,
Мов галушки смачні, ковтав.

Москва ревла, шуміла, вила,
Усяк до неї поспішав,
Була людей велика сила,
Яким і світ немилый став.
Були й такі, що оглядались
І в вуса нишком посміхались,
Хоч сум тримали на виду:
«А що, — казали, — врізав дуба,
Нам'яв усім ти добре чуба,
Дав скоштувать усім біду».

І до Кремля тяглись зусюди
Туди, де мертвий кат лежав,
Малі й великі — всякі люди,
І всяк по-своєму зітхав.
В Кремлі вожді сумні, похмурі
Ходили всі грізніші бурі,
Навкруг дивились, мов вовки;
А що, мовляв, як люди встануть,
На трон наш потоптом нагрянуть
І всім зламають нам карки?!.

Усім під серцем ворушило
І кожен п'явся до стола:
Хрущов, Булганін, Ворошилов
І купа іншого хамла.
Один лиш Маленков всміхався
І найсміліше повертався,
Хоч сам скидався на мару:
Мовляв, сумуйте, любі друзі
Носи втирайте в лютій тузі,
А ні — то я вам носа втру.

Та цур їм пек, катам поганим,
Нехай їх трафить шляк усіх!..

Давайте краще швидко глянем,
Куди Енея шлях проліг.
В газеті вістку прочитавши
Й до серця так її прийнявши,
Що ледь не кинувсь танцювать,
Він, в торбу вкинувши хлібину,
Консервів трохи, цибулину,
Сивиллу вирушив шукать.

Халуно, де жила Сивилла,
Еней знайшов би без турбот,
Але війна все так змінила,
Такий втяла переворот,
Що наш Еней лиш оглядався,
То йшов вперед, то повертався, —
Мов чорт його водив за ніс.
А ще біда йому настала
Коли дорога спрямувала
Його в густий, дрімучий ліс.

Тут землю вклало стовбурами,
Хаміття всяке поросло,
Еней розводив лиш руками, —
Тоді такого не було,
Коли давно він до Сивилли
Чимчиркував у ліс щосили,
Тому назад віків із три.
Тепер же ось якісь машини,
Неначе вимерлі тварини,
Валялись пузом догори.

Надворі почало смеркати
І темінь вдарила така,
Що наш Еней, тут слід сказати,
Такого впарив сторчака,
Що торба із плечей злетіла
І десь в кущах зашелестіла,
А сам він ледве що устав.

Траву обмацував руками,
Колюче щось ловив пучками
І все на світі чортував.

З трудом торбину відшукавши,
Еней у темряві поліз,
На північ напрямом узявши,
Він брів через густенний ліс.
Дивився, де Сивилли житло,
Чи не горить яке де світло,
І спотикавсь, немов маля.
Та ось вітрець війнув зі сходу,
Еней туди підбавив ходу, —
Запахло димом звідтіля.

Згадав науку він нехитру,
Дідам відому й молодим,
Що дим іде поперед вітру,
А де вогонь, там є і дим.
Хто б там не був, знайти **скоріше**,
Із ними буде веселіше,
Еней узявся навпрямець.
Ішов із добру він годину,
Поки натрапив на стрімнину
І зупинився накінець.

Тут під високою горою
Горіло вогнище ясне.
Покрите темінню густою,
Навколо все було страшне.
Енея потом обкотило,
Уже тікати закортіло,
Та ось печеру він уздрів,
Якась там баба ворушилась,
В печері швидко так носилась,
Скоріше від швидких вітрів.

Стара надвір мерщій метнулась,
Навкруг оглянулась на мить,

Та до Енея повернулася
І стала швидко говорить.
Еней дивився й дивувався, —
Тоді, як з нею розлучався,
Стара була, як чорт страшна,
Крива, беззуба і горбата,
Розхристана, в шрамах, носата,
В спідниці справжній сатана.

Була й тепер вона та сама,
Мов обійшли її часи,
Самого дідька рідна мама
Уже відомої краси;
Одне лиш треба тут згадати,
Що пранці їй підлікувати
Якась душа допомогла.
Та светер унівський зелений,
Щоправда, жирним чимсь скраплений,
Вона від когось здобула.

— Гай, гай, прийшов таки, козаче! —
Сивилла мовила стара. —
А ти і не змінився неначе,
Здоровий, сильний, мов гора.
Тебе минуло лихоліття,
Що по землі сипнуло квіття
Такого, що лише збирай.
Як пережив лиху годину?
Розкажуй же скоріше, сину,
Ти до вечері присідай.

Еней ввійшов у темну нору,
Де цілком вдарило у ніс,
Лахміття вздрів там цілу гору
Та всячини, мабуть, із віз;
Всього Сивилла настягала,
Коли в лісах собі блукала,
Й аптека тут її була:

Усяке листя і коріння,
У торбинках якесь насіння,
Підлога ж мохом поросла.

Із стін водою чвакотіло,
Слизьке щось липло по ногах,
Жуками різними кишіло
Усюди по вогких кутках.
Був стіл там, змощений із дрюччя,
Посуда, чорна і смердюча
Стояла там же, на столі.
Було все житло — як геенна,
Постіль Сивиллина нужденна
Валялась просто на землі.

Сивилла голими руками
Внесла гарячий казанок,
Знайшла якийсь між черепками
Ще недобитий черепок,
Чогось із таганця сипнула,
Енею ложку в руки ткнула:
— Ну, їж скоріше, поки час, —
Вона устигла лиш сказати
І стала зараз же хлєпати
Щось кисле, наче шевський квас.

Еней, цього сьорбнувши дива,
Скривився бідний, мов на зло,
На голові аж встала грива
І коло пупа запекло.
Та все ж, щоб не подати виду,
Він їв ту юшку смаковиту
Й Сивиллу в думці чортував.
Його всього вкотило потом,
Жував він більш порожнім ротом
І нишком у рукав плював.

Яга ж ту страву препогану
Лила у свій беззубий рот,
Немов вечерю з ресторану,
Здобуту даром, без турбот.
Швиденько ложкою махала
Та на Енея поглядала.
Еней ще з мискою сидів,
Коли стара мерщій схопилась,
В печері вихром закрутилась,
Еней плював, чи то пак, їв.

Сивилла кидала ганчір'я,
Трусилла весь свій гардероб,
Та поглядала без довір'я
На мокрий у Енея лоб.
Знайшла нарешті, що шукала,
Не дуже довго й приміряла,
Накидку чорну одягла.
Тут стала чепурить волосся,
Що розсипалось, мов колосся,
І річ такую повела:

Мабуть, з дороги натовмився,
Чухрав бо вінки по купцях,
Ще добре, що з путі не збився,
А то б і ноги десь простяг.
Гай, гай, літа пішли до дідька,
Втяли такого перелітька,
Немов хто пугою пужнув.
А ти як жив, що чув, що бачив?
В біду десь носом затовкмачив?
Не раз і без табаки чхнув?

— Тебе весь час я виглядала,
Бо не з тобою, то сама
У пекло б я помандрувала,
Мабуть, сьогодні смеркома.
Весь світ ворухиться усюди!..

Чого лиш не говорять люди!..
А ти що бачив, що приніс?
Чи всі за Сталіном сумують,
Чи є такі, що радість чують,
Що той загинув лютий біс?..

— Спішив я, бачив дуже мало, —
Еней, спочивши, відказав. —
Шкодує дехто, що нестало,
Що так він швидко дуба втяв.
В Москві, чував я, дуже плачуть,
А в Україні люди скачуть —
Свободи кожен жде тепер.
На все, говорять, божа рада,
Тепер загинуть мусить влада,
Якщо вже Сталін враз помер.

— Та те, що буде — будем чути.
Усі подій цікавих ждуть.
Чи не пора б тепер махнути,
Не відкладаючи, у путь? —
Не довго думавши, Сивилла
Чимсь чорним голову покрила,
І плащ військовий одягла,
Вхопила всіх харчів потроху
Й на всякий випадок в дорогу
Дрючок дубовий узяла.

Еней тим часом, весь червоний,
Від миски употівши встав,
І три відваживши поклони,
Сивиллі річ таку сказав:
«Пробач, що дав тобі роботи,
Такої в гаспида турботи —
До пекла знов у даль іти.
Та, знаєш, хочеться узнати,
Як будуть Сталіна стрічати
У пеклі радісні чорти.

— Це так усі його там ждали,
За душу навкулачки йшли,
І роги в сутичках ламали,
І сльози там не раз лили.
Це ж кожен так хотів утяти,
Щоб душу Сталіна списати
Без конкуренції собі.
Отож, мені цікаво глянуть,
Чи й ще чорти там битись стануть,
Чи вже кінець тій боротьбі?..»

Сказати треба, що Сивилла
Зазнала також всіх турбот,
Війна й її за карк вхопила
Й гіркого впхнула повний рот.
До того ж лиха ще зазнала,
Тоді, як в лісі бомба впала
І хату попелом змела;
З рядна собі зробивши двері,
Сивилла у вогкій печері
З десяток років так жила.

Таку важку зазнавши втрату,
Сивилла люд увесь кляла,
І за свою нікчемну хату
Ввесь світ без торгу б віддала.
Вона під бомби землю гризла,
Без тями на дерева лізла,
Униз зривалася з гілок;
Про що не думала відтоді,
Про хату позабути годі —
Стримів їй в печінках кілок.

Тоді ж її чортяка брала,
Коли десь-десь віддалеки
Якось у небі зачувала,
Що десь гуркочуть літаки.
Тоді Сивилла чуба дерла,

Що під руками — люто перла
Куди попало й що було.
Від люті пам'ять утрачала,
Зубами клацала, гарчала, —
Таке її хапало зло.

Отож, вона заговорила,
Як раптом шум почувсь згори,
З печери кинулась Сивилла,
Немов її взяли вітри.
Еней пустився слідом бігти,
Через кущі, мов заєць, стригти,
Не зупинявсь та все летів.
У рівчаки трапляв немало,
Часами й сили неставало —
Він лаяв всіх тоді чортів.

Еней наш знав, яка дивацька
Була в житті стара Яга,
Не знав лиш він, чого зненацька
Вона зробилась мов глуха:
Еней гука — вона не чує,
Летить і дико репетує,
Волосся рве на голові.
Аж раптом за щось зачепилась.
В повітрі аж перекрутилась
І важко брязнула в траві.

Тоді зчинилося із нею
Страшне, неказаннее щось,
Таке, що бачити Енею
Колись давно вже довелось
Тоді, як щиро він молився
І коли дух лихий вселився
У душу бридкої Яги;
Тоді він бачив сказ Сивилли,
Немов її без жалю били
В'юнкі ремінні батоги.

Та ось Сивилла проясніла,
Устала, втерлась від пїни,
Щось до Енея гомоніла —
Була ж страшніша сатани:
Уся у реп'яхах, в болоті,
З травою у беззубім роті,
Та все ж Еней наш розібрав,
Що в пекло треба їм спішити,
Харону перевіз платити,
І чи Еней наш гроші мав.

II.

Навіщо опис вам докладний,
Як наш Еней до пекла ліз?
Одне скажу, що безпорадний,
Він може б втратив перевіз;
Сивилла ж з усіма знайома,
Була у пеклі наче дома,
За друга був їй пан Харон.
Вона лиш хусткою махнула,
Та в човен зараз же й плигнула
Без особливих перепон.

Енею ж піднеснула тихо,
Щоб гаманцем труснув як слід,
Бо заскупів тепер на лихо
Харон, цей вередливий дід.
Він не моргне і вусом даром,
Як не мазнеш йому доляром
Чи п'ять шілінгів не даси,
Він став харчі та одяг брати,
Не робить, словом, без оплати,
Чи ти проси, чи не проси.

Та хоч багатства нечисленні
Харон десь в гаспида ховав,

Здавалось, зроду у кишені
У нього шеляг не бував:
Страшний, обідраний, бруднючий,
Зарослий патлами, вонючий,
Харон був справжній сажотрус.
На всіх він з-під лоба дивився
І неприємно так кривився,
Мов з'їв чогось паскудний кус.

Тому, що душ нових чимало
Перепливло звідсіль туди,
Це й на Харонові лишало
Свої для пам'яті сліди.
Носив він валянки військові,
Обшиті шкірою, шкапові,
Сорочку Унрівську й штани:
Оте ненависне, зелене,
Що в вас колись було, і в мене
У час сумної давнини.

Коли вже УНРА й славне ІРО
Прийшло зненацька на язик,
То хоч і вдячний їм без міри
Усяк бездомний чоловік,
Але й вони, із УНРР'и мерли,
І їх чорти до пекла перли,
Так, як і грішників усіх.
Бо й з них були такі, що вміли
І руки так собі погріти,
Що не один вчинили гріх.

Тоді ж, як нас колись ловили,
В таборах, мов яких котів,
Й на схід машинами возили
Й давали в руки до катів,
Тоді гріхів вони набрались,
Бо в праці так перестарались,
Як не велів великий пан.

За це до пекла мандрували
Й не раз Харонові давали
За перевіз новий жупан.

Та пекло буде ще пізніше,
Про грішні душі ще скажу,
Тепер же вам найцікавіше
Коротким словом опишу:
Про те, які порядки стали,
Що в пеклі змінювати мали,
А що лишили, як давно.
Бо світ іде вперед, прямує,
Якщо ж гора нове щось чує,
То мусить знати щось і дно.

По правді, мало там нового
Еней помітив у п'ятьмах.
Усе старе було для нього,
Тому й не брав його вже страх.
Ті ж ходи й виходи таємні,
Ті ж крики й стогони підземні,
Ті ж повні казани смоли.
Ті ж самі вогнища незгасні,
Бо кроки техніки сучасні
Туди чомусь ще не дійшли.

Не знають атома страшного,
Для вжитку струму не ввели,
Чорти не винайшли нічого,
Що б можна вжить замість смоли.
Свій давній побут зберігали,
Того ж і чортенят навчали,
І хоч наш світ пішов вперед,
Чорти далеко геть за нами,
Бо й досі ще під казанами
З болота палять очерет.

То ж там і грішників звичайно

Мордують так, як і давно:
Хто пнеться вилізти — негайно
В казан підштовхують на дно.
Одна лиш зміна там настала,
Що дідькам праці додавала, —
Прийшов новий там грішний люд.
Це рій пройдисвітів сучасних,
Що гнули у дугу нещасних,
Собі ж легкий шукали труд.

Були чини прості й партійні,
Із орденами і без них,
Сумні, забиті, безнадійні
Щодня на вогнищах страшних.
Чорти їх з реготом питали,
Чи добре Леніна вивчали,
Чи Маркса добре затяли;
Коли який хотів мовчати,
Собаки кидались гарчати,
Чорти ж у вуха їм дули.

Там різні мучились народи,
І чорні, й білі там були,
За те, що відреклись свободи
І рабство в світі завели.
Було і наших там багато,
Що ворогам служили клято —
За нюх табаки продались.
Партійні різні горлохвати,
Що вміли владу вихваляти
Й на вірність Сталіну клялись.

Але найбільші муки люті
Терпіли Сталіна вожді,
Сиділи ланцюгами скуті
В солоній крижаній воді.
Тоді ж, як мерзнуть починали,
Чорти на вила їх хапали

І перли в смолу в казани,
Ув очі тикали шпичками,
Давали гризти лід зубами
Й вели на звіт до сатани.

Пекли там Ягоду, Єжова,
І всіх старих большевиків,
Ревів Дзержинський, мов корова,
І Ленін щось не знати плів,
У муках корчився там Чубар,
Там Косіору рвали зуба,
А Постишев від муки вив,
Йому чорти мотали жили,
За те, що України сили
Він лютим голодом морив.

Були там різні комісари
І всякі вигідні чини,
Малі й великі яничари,
Сільські вельможі і пани,
Що хліб із горищів качали,
Що печі без жалю ламали,
Щоб жменю зерна там знайти.
Були усякі там потвори,
П'янки колгоспні й живодьори,
Усякі гасида брати.

А всі нікчемні малороси
Дивитись страшно, що терплять:
Жінок водили там за коси,
А чоловіків — цур казать!..
Горячим дьогтем напували,
Гаками за язик тягали,
Бо мову зрадили свою.
Чорти впрягали їх до плуга,
Ім всім одна була наруга —
Орати в болотах ріллю.

Паскудну мали всі натуру,
Бували гірші слимака,
В розмовах лаяли Петлюру
І видавали «Східняка»,
В церкві російські учащали,
Попам долоні цілували,
Царям підносили свічки.
Якщо ж згадав хто Україну,
В ротах їм піднімало піну,
На лоб вилазили баньки.

Народ це був дрібний, безплатний,
Тому Еней їх не жалів,
Він лиш ужив «общепонятний»,
Як в пеклі двох таких зустрів:
— Ну, как? Пріятно, друг любезний?
Попал, как віжу, в рай небесний,
Ти к душам праведних царей?!! —
Та малороси не озвались,
А з плугом мовчки десь попхались,
Їм плюнув вслід наш пан Еней.

Були й чини еміграційні,
Партійні різні діячі,
Їх чулись крики безнадійні,
Лунали з казанів плачі.
Були там різні патріоти,
Що не знаходили охоти
Зробить для України щось.
Вони протяжно завивали,
Каміння палене лизали,
Що у вогні для них пеклось.

Були усі там, що вважали,
Що маса в нас глуха й сліпа,
Що по таборах мандрували
Й збирали гроші на УПА,
А потім темними ночами

За таборовими столами
До ранку різались в очко,
За це чорти їх пруттям били
І в горло кожному цідили
Якесь пекельне молоко.

Там гетьман у чортячім колі
Від муки люто завивав,
За те, що людям проти волі
Із москалем федерував.
Якийсь земляк наш стрівсь Енею,
Признався карою своєю,
Худий, брудний, мов шмаровоз,
Терпів за те, що у виданнях,
Забувши люд свій у стражданнях,
Він проповідував колхоз.

Чорти лили йому під шкіру
Якусь вогненну рідину,
І хоч в житті він взяв Сибіру,
Хоч корчив пику він сумну,
Чорти на все те не зважали,
Щодня на працю виганяли
Десь корчувати в пеклі пні.
А щоб від праці мав потіху,
Йому писали хоч для сміху
В великій книзі трудодні.

Були там всі: соціялісти,
Гетьманці, ундівці і всі
Хто пнувсь в націоналісти —
Там був тепер у всій красі:
Звертавсь до тата і до мами,
Всяк відрікавсь тепер програми,
Яку як Біблію носив.
Чорти ж навколо гарцювали,
Ціпками у роти штрикали,
Коли якийсь чогось просив.

Були всі наші там знайомі,
Померлі друзі і брати;
Терпіли, мучились в содомі,
Не знали, спокій де знайти.
Один монашеського чину
Терпів давно лиху годину
Гірке нещастя смакував;
Чортам він низько уклонявся,
Ходив, до когось обзивався,
Немов ввесь час дискутував.

Пекельні мучили харцизи
Його за те, що гріш любив,
В святі збиравсь, а хрест і ризи
Якось у місті загубив.
Знайомі ж добрі, хоч спесиві,
Але в нещасті незрадливі,
Десь святощі його знайшли,
Знайшовши, зараз повернули,
Але чорти вже не забули
Й старого в пекло потягли.

Було там сумівців немало,
Колись веселих, молодих;
Тепер чорти прилаштували
Страшне урядження для них:
За те, що танці тільки знали,
Щотижня в клюбах танцювали,
Й не знали корисних занять,
Вони звели їх мов на прощу
На величезну чисту площу
Й сказали вічно танцювать.

Як тільки ж помічали втому,
Чорти плигали до гуртів,
Під ноги палену солому
Вони жбурляли, хто хотів.
Тоді всі наші танцюристи,

Хто з добрим хистом, хто без хисту,
Пускались знову дико вскач.
Солома в ноги їм палила,
Та утекти була несила, —
Лунав їх стогін, крик і плач.

Були недбалі там владики,
Що занедбавши божий сан,
Через недбальство превелике
Чортам ловилися в капкан.
Чернечий одяг свій бруднили,
Хреста при людях не носили
І вік зживали в пустоті.
Письма святого не читали,
Про світське ж діло лиш кричали
І вперто пхалися в святі.

За те владик там мордували,
Що люд дурили, мов овець,
На себе маски надягали,
А кожен був такий отець:
Жонатий стригся у монахи,
Хреста б віддав за гріш, за лахи,
В тарілку в церкві заглядав,
І тільки тонко там бряжчало,
Він проповідував зухвало,
Що світ невіруючий став.

Була там кара особлива
Отим єпископам старим,
Що борода велика, сива
Робила кожного святим,
А в тілі дух безбожний віяв,
Бажання плоті тільки сіяв,
І тяг у гречку, до жінок.
Замість келейників — келейниць.
Служниць, кухарок та бублейниць
Тягли в монашеський куток.

В кутках у себе сповідали,
І кров господню так пили,
Що на підлозі ночували
Й по три дні «в спокої» були.
Були владики полемісти,
Що без гризні не вмiли сісти,
В газети шкварили статті.
Чорти газетами отими
Тепер палили попід ними,
Отак то мучились святі.

Еней стрів купу пребагату
І тих католицьких отців,
Що поприймавши целебату,
На душі натягли гріхів:
Жінок подовгу сповідали,
Та все молодших підбирали,
І щоб не вимер людський рід,
В селі за довге отцювання
Як плід господнього старання
Лишали після себе слід.

Усі, хто жив з пера й газети,
Терпів таке, що цур казать,
Газетярі пеклись, поети, —
Всі, хто не вмів як слід писать;
Хто довжелезними статтями
Бої заводив з ворогами
І сам не знав, до чого плів.
Те, що сказати словом треба,
Він розтягав з землі до неба
Й кінець у хмарах десь губив.

Кореспонденти, полемісти,
Редактори й коректори
Не знали, де й на віщо сісти, —
Чорти ганяли їх з гори,
А потім раптом зупиняли

У вуха перами штрикали,
Платили дідьчий гонорар;
Уся ця братія вищала,
Кричала, плакала, пищала,
Таких із'ївши лютих кар.

Еней на муки всі дивився,
І жаль його великий брав,
Він від зворушення кривився,
Як всюди тихо походжав.
Та раптом шум якийсь піднявся,
Деь крик нестямний розіслався,
Еней не знав наш, що робить.
Сивилла ж, кинувшись стрілою,
Лише війнула пеленою,
З очей сховалася за мить.

III.

— А що таке там в дідька сталось?

Куди її нечистий взяв?

І не сказала, й не спиталась, —

— Еней до себе так сказав.

Та дуже швидко здогадався,

Що він сюди ж на те приїхався,

Щоб диво дивнее уздрить.

Не довго думавши, на ноги

Наліг він так, що без дороги

Мигнув вперед, аж гай шумить

Куди ж Еней спішив щосили?

Куди його нечистий ніс?

Спішив до річки, де місили

Болото дідько, чорт і біс.

Страшне там діялось, кипіло,

Чорти втікають кудись хотіли

І зупинялись швидко знов.

Еней наш швидко здогадався,

Що гурт чортів тепер зібрався,
Бо Сталін десь у пекло йшов.

На тім же боці, де чекали
Мерці останній перевіз,
Кричали, плакали, вищали,
Усяк, куди, не знати, ліз.
Лише Харон страшний, похмурий
Сидів у човні, гірший бурі,
Немов собі чекав біди.
Здавалось, дід цей також хоче
Схопитись з човна й світ-за-очі
Скоріш на п'яти налягти.

Таке з Хароном тут і сталося:
Як розітнувся сильний крик,
Як все навколо замоталось, —
Схопився з човна наш старик.
Весло жбурнув у чорну воду
І дав з човна такого ходу,
Що тільки полами війнув.
Летів кудись, не оглядався,
Проти гори так швидко брався,
Немов би молодість вернув.

Тим часом берег ворухився,
І ось дорогою пройшов
І над водою зупинився
Той, що цідив народів кров.
Він не такий був, як в газети
Про нього дряпали поети
І як було в газетярів.
Обдугий, сивий і безсилий,
В мундирі й чоботях, похилий,
Не був цей вождь з багатирів.

Ми взагалі вождів богами
Вважаєм всіх — чужих, своїх,

Вони ж бо ходять всі ногами,
І всі нікчемні, мов на сміх:
Усі звичайні боягузи,
Що від людей ховають пузо,
І лиш кричать з високих стін.
Тоді ж, як прийде щось до діла,
Від них втікає швидко сила,
І чорту б'ють вони поклін.

Коли війська, зчинивши крику,
Твердий берлінський брали мур,
То Гітлер скорчив тільки пику
Й шугнув у нору, наче щур,
Не йшов на фронт умерти сміло,
Туди, де так тоді кипіло,
Що чорт би у вогні втонув.
Геройська вся його робота —
Свого роззявив мовчки рота
Та кулею себе мазнув.

А брат його — великий дуче!
Чи не герой для людства ріс?!
Побачивши, що доля суче
І тика дулею під ніс,
За руку взяв свою Клярету
І дачь хотів такого лету,
Немов чортяка від хреста.
Та де взялися комуністи,
Що не дали йому й присісти,
Вхопивши цупко за хвоста.

Вмирав же він: трусився, хникав,
Неначе цуцик, тонко вив,
Молився, плакав, Бога кликав,
Хоч сам чортам лише служив...
Такі вожді! Таке поріддя!
Не варті кінського посліддя,
Герої тільки у норі.

Куди вже їм до наших давніх
Князів великих, воїв славних!
Ото були багатирі!

Полки до бою вирушали,
Щити блищали, мов в вогні.
Князі ж на конях гарцювали
Й летіли перші до борні.
Мечами сміливо косили,
В бою пощади не просили,
А треба — вміли умирать.
Були то добрі командири,
Не лізли в головні квартири,
Де можна б тельбухи сховать.

Отак і цей, що людом правив
І кров навколо сіяв, лив,
Тепер побачив, що проґавив,
Коли діла страшні робив.
Тепер дійшло йому до того,
Що і Харон пустився в ноги
І перевозу не дає.
— Бреди! Бреди! — Чорти завили.
— Пливи! Пливи! — Кричать щосили,
Що аж луна кругом встає.

IV.

Чорти, найбільше сміливіші,
Що у бувальцях вже були,
У гурт змотавшись тісніше,
До річки ближче підійшли.
Сивилла також поза ними,
З очима дивними такими
Чкурнула швидко уперед,
В куці сховалася, присіла,
Очима так і прикипіла
Крізь невисокий очерет.

Еней, прилипши до Сивилли,
Хотів сховати свій переляк,
Він тиснув щелепи щосили,
І був готовий вам мертвяк.
— Чого тремтиш? — стара **спитала**,
І далі тихо проказала:
— Тепер тобі він не закон.
Хай біс тепер його боїться,
Йому привидиться й присниться
Не раз тепер паскудний сон.

Побачиш, що тепер настане:
Чорти все пекло проклянуть,
Люципер сам як слід не гляне,
Як владу Сталіну дадуть.
Чорти впадуть йому під ноги,
А він вже візьме їх за роги
І перцем вимаже де слід.
Такої дасть нюхнуть табаки,
Що всі завияють, мов собаки,
І проклянуть увесь свій рід.

Гай, гай, минулись їм м'ясиці!
Дурні, не знають, що прийшло.
Приніс з московської столиці
Їм Сталін витерте сідло.
Дивись, дивись! — стара **замовкла**,
Від переляку вся пожовкла,
Немов її родимець взяв.
Еней уставився очима
І у Сивилли за плечима
Зубами вухналі кував.

Піднявши високо халяви,
Як кажуть в нас, без довгих слів,
Отець народів швидко, браво
Болотом до човна побрів.
Не знати, звідки взявши **вміння**,

Він на Харонове сидіння,
Неначе в сіно пес, упав.
Весло вхопив і відіпхнувся,
І так гребти мерщій хапнувся,
Немов би з пекла утікав.

Чорти забігали від дива,
Затупцювали у багні.
Знялась над ними пара сива —
Усі кричали, мов дурні.
Харон, уздрівши цю потіху,
Побачив: діло не до сміху,
З ним так ніхто не жартував.
Цього не бачивши ніколи,
Він, підхопивши в жмені поли,
Мов хорт, до берега ввірвав.

— Гей, гей, вернись, не маєш права!
Куди човна мого погнав?
Моя тут вічна переправа,
Вернись, щоб чуба не нам'яв! —
Харон спинився, репетує,
Та Сталін мов його не чує.
Летить човен, мов в полі хорт.
Немов не річкою кальною,
А десь у себе під Москвою
Отець ранковий робить спорт.

Човна спинивши серед річки,
Премудрий трохи відпочив.
— Гей, гей дрібні ви чоловічки, —
Він до чортів заговорив. —
Я здивував вас всіх, звичайно.
Гукніть Люципера негайно,
Із ним я хочу говорить.
Нехай дурниць там не городить,
Сюди мерщій нехай приходить,
Якщо біди не хоче пить.

Чорти були загомоніли,
Та Сталін крикнув із човна:
— Бодай ви, кляті, понімили,
Мовчіть, рогата німіна!..
Ви що гадали, що й на мене
Все ваше ревище скажене
Казан смоли закип'ятить?
А ваш задрипаний Люципер
Давно б із мене душу випер...
Йому ось дам я прикурить.

Чортам заціпило неначе,
Затих увесь їх чорний рій.
Замовкло ревище чортяче,
І кожен став мов сам не свій.
Усі тепера оглядались,
Чогось нового сподівались,
Чого ніколи не було.
Буває, так перед грозою
В хвилини тиші і спокою
Чекає бурі все село.

Та ось з носилками легкими
Чорти мигнули вдаліні,
Летіли кроками швидкими
До річки, наче навісні,
Несли Люципера в носилках;
На дорогих, м'яких застилках
Він, наче негус, розвалився.
Неначе вітром зашуміло,
Навкруг притьмом загомоніло,
Весь рій чортячий звеселився.

В багні застрявши по коліна,
Чорти у воду убрели,
Й свої носилки вельми цінні
Міцніш на плечі узяли.
Люципер, глянувши сердито,

Він на Харонове сидіння,
Неначе в сіно пес, упав.
Весло вхопив і відіпхнувся,
І так гребти мерщій хапнувся,
Немов би з пекла утікав.

Чорти забігали від дива,
Затупцювали у багні.
Знялась над ними пара сива —
Усі кричали, мов дурні.
Харон, уздрівши цю потіху,
Побачив: діло не до сміху,
З ним так ніхто не жартував.
Цього не бачивши ніколи,
Він, підхопивши в жмені поли,
Мов хорт, до берега ввірвав.

— Гей, гей, вернись, не маєш права!
Куди човна мого погнав?
Моя тут вічна переправа,
Вернись, щоб чуба не нам'яв! —
Харон спинився, репетує,
Та Сталін мов його не чує.
Летить човен, мов в полі хорт.
Немов не річкою кальною,
А десь у себе під Москвою
Отець ранковий робить спорт.

Човна спинивши серед річки,
Премудрий трохи відпочив.
— Гей, гей дрібні ви чоловічки, —
Він до чортів заговорив. —
Я здивував вас всіх, звичайно.
Гукніть Люципера негайно,
Із ним я хочу говорить.
Нехай дурниць там не городить,
Сюди мерщій нехай приходить,
Якщо біди не хоче пить.

Чорти були загомоніли,
Та Сталін крикнув із човна:
— Бодай ви, кляті, помімили,
Мовчіть, рогата німіна!..
Ви що гадали, що й на мене
Все ваше ревище скажене
Казан смоли закип'ятить?
А ваш задрипаний Люципер
Давно б із мене душу випер...
Йому ось дам я прикурить.

Чортам заціпило неначе,
Затих увесь їх чорний рій.
Замовкло ревище чортяче,
І кожен став мов сам не свій.
Усі тепера оглядались,
Чогось нового сподівались,
Чого ніколи не було.
Буває, так перед грозою
В хвилини тиші і спокою
Чекає бурі все село.

Та ось з носилками легкими
Чорти мигнули вдалині,
Летіли кроками швидкими
До річки, наче навісні,
Несли Люципера в носилках;
На дорогах, м'яких застилках
Він, наче негус, розвалився.
Неначе вітром зашуміло,
Навкруг притьмом загомоніло,
Весь рій чортячий звеселився.

В багні застрявши по коліна,
Чорти у воду убрели,
Й свої носилки вельми цінні
Міцніш на плечі узяли.
Люципер, глянувши сердито,

В дверцята висунув копито,
Хвостом, мов вітром, крутонув.
— Ану, сюди пливи, герою,
Цією річкою кальною! —
З носилок Сталіну гукнув.

Весло міцніше в руки взявши,
Підвівся Сталін на човні,
І позу враз таку прибравши,
Як ще в часи свої земні,
Коли з трибуни він речами
Те готував, що за плечами
Його робили наймити,
Він кашлянув і плюнув в воду,
І враз, мов псюра на негоду,
Завив неначе в три роти.

Чого він вив — було не знати,
Свій, може, вилить жаль хотів,
А може добре налякати
Бажав Люципера й чортів;
Коли ж затихло завивання,
З човна почулося зітхання,
А потім він заговорив.
Неначе громом заgrimіло,
Він говорив так твердо й сміло,
Неначе плугом землю рив.

— Хто ви такі? Чи власне діло
Ви всюди робите весь час,
Боги керують вами сміло,
Зробивши наймитів із вас.
Один з них рай зробив курортом,
А пекло обсадивши чортом,
Такий порядок в світ увів,
Що сам усіх на світі судить,

Тих кида в сон, а інших будить,
Зробив і з вами, що схотів.

Ви не пани тут — тільки слуги,
Весь вік лиш знаєте пітьму,
Вам в володіння дав яруги
Та болота в густім диму.
А рай? З вогненними мечами,
Чистенькі, з радими очами
Стоять там янгели, як щит,
Щоб серед дня чи серед ночі
Не допустить того, хто хоче
Ввійти в ясний небесний світ.

Я друзів всіх своїх колишніх
Сюди до вас перепустив,
І їхніх вдів сумних, невтішних
За ними слідом покотив.
Я Ільїчу урізав віку,
І він помер собі без крику,
Як в добрих різників свиня.
Сюди і Крупську я спровадив,
В кінці життя таке їй зладив,
Що тільки охкала щодня.

А Серго? Всякі комуністи
Вважають за мої гріхи:
Я дав йому такого з'їсти
І випить підмостив юхи
Такої, що повісив вуса
Та тільки раз перевернувся
І душу чортові віддав.
Його зігнав тихенько з світу,
Спокійно, любо, без отвіту;
Той вмер же, хто про це узнав.

В дверцята висунув копито,
Хвостом, мов вітром, крутонув.
— Ану, сюди пливи, герою,
Цією річкою кальною! —
З носилок Сталіну гукнув.

Весло міцніше в руки взявши,
Підвівся Сталін на човні,
І позу враз таку прибравши,
Як ще в часи свої земні,
Коли з трибуни він речами
Те готував, що за плечами
Його робили наймити,
Він кашлянув і плюнув в воду,
І враз, мов псюра на негоду,
Завив неначе в три роти.

Чого він вив — було не знати,
Свій, може, вилить жаль хотів,
А може добре налякати
Бажав Люципера й чортів;
Коли ж затихло завивання,
З човна почулося зітхання,
А потім він заговорив.
Неначе громом загриміло,
Він говорив так твердо й сміло,
Неначе плугом землю рив.

— Хто ви такі? Чи власне діло
Ви всюди робите весь час,
Боги керують вами сміло,
Зробивши наймитів із вас.
Один з них рай зробив курортом,
А пекло обсадивши чортом,
Такий порядок в світ увів,
Що сам усіх на світі судить,

Тих кида в сон, а інших будить,
Зробив і з вами, що схотів.

Ви не пани тут — тільки слуги,
Весь вік лиш знаєте пільму,
Вам в володіння дав яруги
Та болота в густім диму.
А рай? З вогненними мечами,
Чистенькі, з радими очами
Стоять там янтели, як щит,
Щоб серед дня чи серед ночі
Не допустить того, хто хоче
Ввійти в ясний небесний світ.

Я друзів всіх своїх колишніх
Сюди до вас перепустив,
І їхніх вдів сумних, невтішних
За ними слідом покотив.
Я Ільчу урізав віку,
І він помер собі без крику,
Як в добрих різників свиня.
Сюди і Крупську я спровадив,
В кінці життя таке їй зладив,
Що тільки охкала щодня.

А Серго? Всякі комуністи
Вважають за мої гріхи:
Я дав йому такого з'їсти
І випить підмостив юхи
Такої, що повісив вуса
Та тільки раз перевернувся
І душу чортові віддав.
Його зігнав тихенько з світу,
Спокійно, любо, без отвіту;
Той вмер же, хто про це узнав.

Кричали всюди небораки,
Що волю я давав рукам.
А хто ж: це я нюхнуть табаки
Дав всім старим большевикам:
Зінов'єв, Каменєв і Риков
В моїх руках лише захникав
І в пекло швидко увійшов.
Лизнув гіркої і Ягода,
Пужнув я всіх врагів народа
По рогатках без підошов.

А жінці хто залив за шкіру
Такого теплого сальця,
Що утікала б до Сибіру,
Що стала вже просить кінця,
Та я цією ось рукою
Такого дав, що лиш мазкою
Умилась, впавши сторчака.
А потім цвинтар підшукали,
Її тихенько поховали,
Її в пекло путь була легка.

А ви?!. Готове лиш ловили,
Чи бач, які тобі ловці?!.
Чи ви то воду колотили
У всьому світі, молодці?
Тепер мене ще вам судити?
На допит цупити й давити
Мене за горло без петлі?
Нікчемним бездіяльним мордам?
Мене — не вас! — найбільшим чортом
Назвали люди на землі!..

Так Сталін, скінчивши промову,
Стояв із сяючим чолом,
Як вождь, що вмів сказати слово,
В руках з Хароновим веслом.
До серця кожного дороги

Знайти уміють демагоги,
Це саме сталося й чортам:
Промова так їх захопила,
Що де у них взялася й сила —
Навколо знявся шум і гам.

— Давай нам рай! — одні кричали, —
Весь вік конаємо в п'їтмї!
Смола нам тіло об'їдала,
Тримати годї нас в ярмі.
Давай життя нове, свободу,
За наше щастя, братство, згоду
Повстати час тепер прийшов.
Нехай живе наш вождь великий! —
Лунали всюди в пеклі крики,
В чортів кипїла дїдька кров.

— Чекайте, дасть він вам ще раю! —
Поважні мовили бїси.
Та хто їх чув, як край від краю
Страшні лунали голоси:
— Свобода, рай, курорти, ріки!..
Небесна музика навїки,
А янгелїв усіх — сюди!
Ми з них наварим в пеклі мила,
Ми їм помиєм їхні крила
В багні пекельної води!..

Чорти старїші, що в бувальцях
Не раз трапляли в переплїт,
І що не раз взяли по пальцях,
Коли ходили в людський світ,
В журбї крутили лиш рогами,
Але ховалися з словами,
Бо відчували, що пішло...
Ранїш хреста вони боялись,
Свїчок і ладану жахались,
Тепер страшне те не було.

— Це бунт! — Люципер аж змінився,
Чортам навколо закричав.
З носилок вискочив, схопився
Й болотом на сухе помчав.
Чорти, до нього більш прихильні,
Та в завірюсі цій безсильні,
За ним побігли навздогін.
Вони на всі роти кричали,
У груди бились, обіцяли,
Що будуть там, де буде він.

V.

Люципер думав у палаці
Замкнутись швидко на замок,
І поки дійде ще до праці,
Якусь обдумати з думок.
Чортів зібрати гурт порядний,
Що в обороні безпощадний
Змагатись буде, поки вмре.
Тоді ж як виграє змагання,
Чортам повсталим без вагання
Носи без хусточки утре.

Якщо історики підземні
Були у пеклі, як і в нас, —
Усі події неприємні
Вони у свій списали час.
Та не для нас і не для неба,
Вони списали все для себе,
Так як історію в Москві:
В усіх подіях побродили,
Одне ковтнули, те лишили,
Немов корови у траві.

Щоб добре ж уявить картину,
Як узяли палац в боях,
Згадаймо ту пекельну днину,
Коли з гвинтівками в руках
Червона гвардія за владу
Ішла на бруки Петрограду,
Несла червоні прапори,
Страшна, схвильована, сердита,
Немов гроза несамовита,
Що рвалась знизу догори.

Отож, подіям цим гарячим,
Пекельним історичним дням,
Ми також місце тут відзначим,
І волю теж дамо словам,
Щоб як колись настануть зміни,
І всі болотяні країни
Здобудуть свій колишній лад,
Чорти у працях наукових
Крім праць відомих їм, готових,
Взяли і в нас із п'ять цитат.

Побачивши, що так ввернувся,
Що отакий посіяв біб,
Тихенько Сталін усміхнувся
Й мерщій до берега погріб.
Чорти від радості плигали,
Сміялись, гавкали, вищали,
Піднявши високо хвости.
Набилось їх там без проходу,
А деякі плигали в воду
Назустріч Сталіну плисти.

Не встиг на берег він ступнути,
Як розітнувся дикий рев,

Він щось казав, та де там чути
Було, коли чорти з дерев,
Із круч, з болота, з очерету,
Мов мухи до смачного меду,
На берег лізли, мов дурні:
Рогами без жалю штурхали,
Ногами хвицали, брикали,
«Ура» кричали навісні.

Знайшлись відразу активісти,
Як серед нас, серед людей,
Що згодні живосилом лізти
В вогонь задля нових ідей,
Щоб потім, як бої минуться
Й усі тривоги перетруться,
Вхопити частку врожаю,
І так собі компенсувати
Здоров'я і маєтку втрати
Й активну відданість свою.

Відразу звідкись взявши вміння,
Вони взялись своє робить:
Трибуну з глини і каміння
Зуміли зараз же змостить.
Серпа і молота зліпили,
Червоних стягів начепили, —
Жовтневі свята мов були.
Уже якісь оркестри грали:
Скрипки, сопілки і цимбали,
Чортята в сурми задули.

— Наш вождь! Учитель, друг народу!
Звільнив нас з рабства, із петлі!
Вітаймо всі свою свободу,
Вождя вітаймо із землі!..

Нехай живе великий батько,
Наш друг, наш син, наш дід і дядько,
Він став для нас тепер усім! —
Чорти один зперед другого
Старались видумать нового
І в пеклі понести, мов грім.

Знайшлись пекельні віршомази,
Що узялись писать вірші,
Так не писали ще ні разу
В великій радості душі:
Клялись піском сухим пустельним,
Клялись вогнем страшним пекельним,
Рівняли Сталіна з вогнем,
Він їм тепла приніс з собою,
Він їх повів вперед тропою,
Почав життя щасливим днем.

Отця принісши на трибуну,
Неначе ідола свого,
Гульню спинили многолунну
І стали слухати його.
Чорти знайшлись м'якосердечні,
Що стали сльози недоречні
Перед трибуною пускать,
Вони у radoщах зітхали,
Носами шморгали, ковтали
Те, що годилось викидать.

— Брати, сини мої нещасні! —
З трибуни голос прокотивсь. —
Всі ваші сльози передчасні,
Й святковий настрій, що вчинивсь.
Поки ще ворог недобитий,
Поки він шапкою не вкритий,

Не час радіти й танцювать.
Ми веселитись тут ось будем,
Про революцію забудем,
Нам можуть же кабаки дати.

Поки із бандами своїми
Люципер у норі сидить,
Поки не справимося з ними, —
Не можемо спокійно жить.
Ми не почнем своєї праці,
Поки живі вони в палаці,
Наш спокій — тільки у війні.
Їх треба викурить негайно,
А потім прийдуть вже звичайно
Спокійні безтурботні дні.

Вперед, брати! Хапайте зброю,
Палац здобути — завдання!
Змітайте все перед собою,
Бо це остання в нас борня.
Ті, що трибуну будували,
Що найгучніш мене вітали, —
В боях для вас проводирі!
Вперед! Вперед! — чорти із криком
Перед отцем своїм великим
Війнули вітром по горі.

Заливши гору всю потопом,
Чорти мітлою все мели,
Немов в боях під Перекопом
Червоні у багні брели;
Люципер довго боронився,
Щось плянував, плигав, крутився.
Та тут відбувсь рішучий бій.
Чорти червоні круг палацу
Дали такого зубоклацу,
Немов літав там буревій.

Чортяче ревище скажене
Гриміло в пеклі кілька днів.
Були боїв рішучі сцени,
Про них докладно б розповів,
Та місця в мене тут нестане,
Не хочу й вашої догани,
Що забираю цінний час.
Згадаю тільки, що в двобої
Там бились відчайдушно двоє,
Які цікавитимуть вас.

Бандюга, чорт один паршивий,
Запінившись, мов пес літав,
Рябий, обідраний, вошивий,
Він на весь рот з гори кричав:
— З усіх ворожих елементів
Зроблю в шпиталі пацієнтів,
Дентистам заробіток дам!
Ідіть сюди-но, наближайтесь,
Під дрюк скоріше підвертайтеся,
Ідіть, масаж зроблю каркам!..

Важкеньку у руках ломаку
Млинком крутив він в всі боки,
Хвалився всипать торбу маку
І поламать усім карки.
Та ось із гурту з кочергою
Із здоровенною, страшною
Із криком вилетів Хмільник.
Басюра — голосище трубний,
А силою — Іван Піддубний,
Що піддаватися не звик.

— Здурів, побачивши червоне,
То я тебе охолоджу.
Почуєш зараз в вухах дзвони,
Гарбуз дурний твій розміжжу, —
Хмільник гримів, аж гуркотіло,

Від кочерги кругом шуміло,
Він до Бандюги підступав.
— Скоріш подумай та здавайся,
Ну ж, швидко думай, та не гайся,
Поки ще каменем не впав.

— Вперед, за Сталіна, за батька! —
Бандюга з криком відступив.
Та тут Хмільник йому зненацька
Печатку в морду приліпив.
Торохнув ще раз кочергою,
І вмившись як кабан мазкою,
Бандюга впав, неначе сніп.
Звестись знайшлася в нього сила,
Та кочерга тут заходила,
Мов на току дубовий ціп.

Чорти у іншій місці рвали
Один у одного хвости,
Такого чубрія давали,
Що тяжко все розповісти.
Земля навколо гуркотіла,
Клубками чорна шерсть летіла,
Тріщали роги, як сучки.
Там не один ізціпив рота,
Ковтнув по нікуди болота,
Бо в діло йшли там і дрючки.

Отець вперед у бій не рвався,
Бо вже нема тепер дурних,
Щоб ватажком у війську звався,
Й ліз у вогонь поперед всіх.
Колись давно, коли дрючками,
Або й звичайно кулаками
В боях глушили ворогів,
Тоді вожді не лізли в нори,
А розділяли всяке горе,
Яке стрічало вояків.

Тепер, як зброєю новою
Товкти хрищений стали люд,
Ти не моргнеш і раз бровою,
Як тут уже тобі й капут.
Чи то мазне по лобі куля,
Чи бомба, як велика дуля,
Тикне із неба в самий ніс.
Не встигнеш крикнути від дива,
Як встане лиш пиляка сива
Й тебе відразу візьме біс.

Куди вождям! Не те настало,
Не ті тепер пішли вожді.
Хай інших умира немало,
Вони ж ховаються в кущі,
Чи то пак в різні кабінети,
Що їх оспівують поети,
В свої квартири головні,
Там грому грізного не чують,
Ізвідти радіом керують,
Й живуть щасливі довгі дні.

Отак недавньою війною
І Сталін сам був керував, —
Сидів далеко за стіною,
Військам накази подавав,
Як тільки ж порохом пахтіло,
Він утікав — лише шуміло,
Кудись за гори, за Урал,
Там у спокійному куточку
У винограднім холодочку
Тримав увесь він свій кагал.

VI.

Я за писання так узявся,
Що не спиню своє перо,
Актив пекельний називався,

Як у Москві — Політбюро.
Було у ньому на початок
Всіх членів щось чи не десяток:
Хайло, Мурло, Драпло і Чир,
Муругий, Пай, Дурко і Грива,
«Братва» відважна і спесива,
А Сталін — їхній проводир.

Натуру мали всі паскудну,
Бо вік робили тільки зло,
А на роботу йти марудну
Чортів охочих там було.
Душа у кожного бо клята,
Як треба — піде і на брата,
Підставить ногу він усім.
Чорти усі були негарні,
В біді своїй не солідарні,
Хоч духом і жили одним.

І от знайшовся той десяток,
Що став у пеклі керувать.
Чортів дорослих і чортяток
Вони взялись облікувать.
Тоді як владу встановляли
І як Люципера зім'яли,
Бунтівників взяли за дріт,
Без особливого розбору
Дали їм всім такого хльору,
Що ті кляли ввесь чорний світ.

Та їм усе ж пообіцяли,
В'язниці термін скоротить,
Щоб тільки дурня не валяли
І узялись як слід робить:
Мостить стежки й сухі дороги,
Де чорт не раз ламає ноги,
По хвіст в багнюці застряє,

А потім хати і палати,
І все у пеклі збудувати,
Що й у людському світі є.

Чортам накреслив Сталін **пляни**
Розбудувать за років п'ять
Усе болото це погане,
Щоб неможливо упізнать
Було багнуку, чорні ходи,
Де всякі мучились народи,
І все, де вік жили чорти.
Задумав він ввести машини,
Щоби чорти не гнули спини,
Як щось доводилось нести.

Хайло узяв усі дороги,
Мурло електрику узяв,
Драплю любив мистецтво трохи,
А Чир порядком керував,
Муругий в руки взяв в'язниці,
Пай — річку, болота, криниці,
Дурко — безпеку і війська,
А Грива, запустивши руку
У всю пекельную науку,
Грав науковця й мастака.

Усім, хто трохи сумнівався
І думав, що нема добра,
Що рай покищо й не вздрівався,
Що йшла недобрая пора,
Політбюро товкло щоднини,
Чортам розносило новини
Про краще, золоте життя.
Мовляв, вже мостяться дороги,
І почекайте тільки трохи, —
Все вийде добре, до пуття.

Люципера чи Вельзевула
Зустріла ж добра там біда,
Його не тільки що пужнули
З його розкішного гнізда,
А ще й ковтнуть дали макухи
Серед пекельної задухи;
Чорти на сталінський наказ
Його загнали десь в долину,
Звалили, мов коня, на спину,
І стали лить за шкіру квас.

Штрикали віхтем коло рота,
Тягли за роги по пеньках,
У ніс намазали болота
І дуже били по ногах;
Із пальців кігті виривали
Та все про спільників питали,
Які були їх імена.
Люципер довго не здавався,
Ні в чому їм не признавався,
Казав: нічого він не зна.

Тоді в тюрму його за ґрати
Вісаріонович упхав.
Не дась ні жити, ні вмирати
Чортам суворо наказав.
Там Вельзевула всім на сором
Чорти взяли таки ізмором, —
Цілком, як кажуть, розколовсь:
Всіх друзів викинув у ступу,
Гріхів звалив на себе купу,
Так у тюрязі розмововсь.

Це все як мертвому кадило
Допомагало Сатані.
У темнім закутку безсило
Він дожидав останні дні.
Аж поки уночі схопили,

Немов пенюк поволочили
Й скрутили в'язи в чагарі.
По всіх, хто виконав це діло,
Також лиш вітром зашуміло
Та димом вдарило вгорі.

Еней з Сивилою ховався,
Знайшов куток в одних чортів,
До всього злого прислухався
І з пекла вирватись хотів.
Та як? Харону втерли носа,
Дали ковтнуть сухого проса,
Новий вже був перевізник.
Його в палаці вибирали,
Всю біографію списали,
Чи був надійний чоловік.

Не йшов ні з ким він на розмову,
Веслом лиш мовчки ворушив,
Роботу знав свою готову,
Думками мозку не сушив.
Таких партійців мовчазливих
Знайти у партіях щасливих
В нас можна часто на землі.
Вони яку скажи роботу
Вам зроблять мовчки, без клопоту,
Мов роботящі мурав'ї.

Чи десь зірвати тихі збори,
Чи десь когось там відлупить,
Чи поламати десь запри
І щось для партії вхопить,
Вони завжди на все готові,
У дисципліні — мов шовкові,
З них кожеь в партії — солдат.
Він за одну вождя подяку
Із носа виб'є всім кабаку —
Чи буде ворог то, чи брат.

З такою братією сміло
Зробити можна все що хоч,
Задумав — враз берись за діло
І довго лоба не мороч.
З таких поліція береться,
Бо він до батька не всміхнеться,
Коли тягтима за очкур.
Такі стають інспекторами,
У МВД вартують брами,
Такі для партії — як мур.

Усю міліцію в Полтаві
Чи в Кобеляках прошерсти, —
Були безсовісні й лукаві
Самого гаспида брати.
В крамницях черги встановляли,
Вперед перекупок пускали,
А незнайомий там — пропав.
Із черги вилетить стрілою
К чортам з оддертою полою, —
Отак — то брат наш купував!

А наші хлопці таборові!
Це ж їх минали, мов чуму.
Завжди на все лихе готові
У шкіру в'їлись хоч кому.
Десь самогон, бува, занюха,
Десь слово під вікном підслуха, —
І вже готовий вам донос.
І вже беруть вас на замітку,
Щоб причепить пізніше квітку,
Що комуніст ви й малорос.

А як піднявся їхній говір,
Коли не стримались дядьки,
І таборовий ввесь Ганновер
Взяли зимою на дрючки?!.
Кричали: б'ють нас комуністи,

Агенти не дають нам сісти...
Один земляк їм раду ж дав.
Партійців так подемократив,
Що ледь здоров'я й сам не втратив,
Їх всіх до чорта ж розігнав.

Таке самісіньке з чортами,
Як із недобрими людьми.
Паскуди ходять там верхами
І сплять, як пси, під ворітьми.
Один на одного доносять,
Собі шматок ласіший просять,
Або й потягнуть зпідтишка.
Простому ж б'ють на лобі гулю,
Під самий ніс підсунуть дулю:
Мовляв, попробуй, чи гірка.

Еней вмирав уже в відчаї,
Кректав, сльозами умивавсь,
Гадав: рятунку вже немає
Й кістками лягати тут збиравсь.
Та ось Сивилла звеселіла,
З чортами довго шепотіла,
Все раду радила якусь
— Чекай, — Енееві сказала, —
Я дуже довго замишляла,
А я зроблю, якщо візьмусь.

— Паршивець, пранець той **вусатий**,
Кремлівський пес і котолуп,
Кабан годований, пузатий,
Бодай вогонь спалив твій труп!
Бодай ти з'їв свої всі кості,
Бодай ти в пранцях згнив, в **корості**,
Щоб чорт тебе тут не впізнав!..
Бодай ти сіркою вдавився,
Бодай смолою ти залився,
Ввесь вік від болячок стогнав!..

Мене не вдержиш тут ніколи,
Звідсіль я без стежок втечу.
Тебе ж за те родимець сколе,
Тобі, поганцю, відплачу!
Розкину в кожен бік думками,
І ти потопчеш ще ногами
Вогню й пекельних колючок.
Чекай, з Сивиллою не грайся,
Живи як слід, не загрижайся,
Бо перцю проковтнеш стручок!..

Вдавись своїм ти перевозом,
З'їж річку пакосну свою.
Я в тебе вирвуся під носом,
Тобі я в морду наплюю! —
Сивилла довго так молилась,
Аж поки добре не втомилась,
Зітхнула й думать почала.
Еней же в лігві розплатався,
І спати прихапцем уклався,
Немов би ніч уже була.

Сивилла в бік його штовхнула,
І перервала сон страшний,
Вона дивилася і чула,
Як він трусивсь, мов навісний:
Йому приснилось, що втікає,
Що Сталін сам десь наганяє
Його за річкою в прохід.
Ось-ось ступить зо три ще кроки,
Навіки спекатись мороки,
А ноги стали — наче лід.

— Прокинься, з ненькою своєю
Ти краще в сні поговори,
Хай допоможе нам, Енею,
Скоріше вирватись з нори.
Сама я баба на всі боки,

Але позбутися мороки
Вдвох буде легше, ніж самій.
Засни як слід тепер, синашу,
Скажи Венері кривду нашу
І не втрачай усіх надій.

Я хитрість всю свою й науку
Докупи зараз прикладу,
І втну якусь суцїзі штуку,
Всучу якусь йому біду.
Я всяке лихо вже стрїчала,
Відьмам не раз носи втирала,
Далась їм Феба попада.
Оце мені лиш перша скрута,
Коли я вся — неначе скута
В руках паршивого вождя.

VI.

Еней заснув немов з похмілля,
Немов напився маківок,
Чи гість, що відгуляв весїлля,
Чи парубок, що був в дївок.
Вві сні Венера появилась
І дуже жалїсно кривилась,
Немов її за пуп взяло.
Нечесана, простоволоса,
В пошматаній спїдницї, боса,
Їй, мабуть, також припекло.

— Мій сину, — стала голосити
І умиватися слїзьми, —
Хотїла Зевса я просити,
Та він тепер грізнїший тьми;
Шукає забуття, спокою,
Махає на усіх рукою,
Навколо сїє тумак.
Того мазне у карк, по спинї,

Той сціпить рот у крові, у слині
Та мовчки чуха болячки.

Зевес, хильнувши зайву квартиру,
Богам хвалився, що з «отця»
Він зробить світові для жарту
Якимось чином жеребця.
Що буде Сталін кінським ладом
Іржати, хвицать, кидать задом
І їсти сіно та овес.
Щоб свою здійснить обіцянку,
За працю зараз же ізранку
Узявся наш старий Зевес.

Взялася в Сталіна хвороба,
Ніхто не знав, звідкіль, яка,
Баньки пішли йому на лоба
І став він гірший мертвяка.
Тут хтось сказав про довголіття,
І все кремлівськеє лахміття
Заворушилось, наче рій.
Галасували, бились в груди,
Шукали лікарів усюди,
І кожен був там сам не свій.

Жиди, охочі до хаптури,
До всього, легко що лежить,
Враз завели тут шури-мури,
Взялися швидко ворожить;
Вони мотали кінські жили,
Не знати, з кіньми що робили, —
Все для вождя шукали лік.
У зад голки йому штрикали,
Чогось до крові підпускали,
Щоб ніби розтягало вік.

Зевес від реготу качався,
Руками брався за живіт.

Із дня-на-день він сподівався
До сліз попосмішити світ.
Казав, що заведе порядки,
Що Сталін буде бити задки
І пустить в світ лошат із п'ять.
Що почекаати треба трохи,
І засміються навіть блохи,
Таке зуміє він впилять.

Ви ж, каже, поглядайте мовчки,
Не суньте пальців не в своє,
Бо дам комусь такої клочки,
Що з'їсть у мене, і зап'є.
Богам же дай яку потіху, —
Усі аж падають від сміху,
Враз звеселіло на горі,
Усі уважно поглядали,
Як Сталінові в зад штрикали
Голками хитрі лікарі.

Та доштрикалися до краю,
І Сталін став спускати дух.
Мов пень старий посеред гаю,
Він на корінні швидко трух.
А на останнім, бачив, з'їзді?
Сидів він, наче кіт у тісті,
Водив очима, як сова.
Сказав коротку лиш промову,
І прикипів до столу знову,
Немов статуя нежива.

Зевес же потирав долоні
І танцювать пускавсь не раз,
Казав: хай гинуть к чорту коні,
Раз треба насмішити нас.
Вже Сталін починав іржати,
Якось по-кінськи походжати,

І тут Зевес як слід хильнув.
Під стіл звалився неборака,
І як останній гультіпака,
На три дні мертвим сном заснув.

Боги тут швидко осмілили,
Бо дітям рай, як батько спить.
Де в них тоді беруться сили
Усе неладнее робить!..
Юнона, бридка потаскуха,
Мов заєць, опустила вуха,
Й метнулась так, аж загуло.
Задерла високо спідницю,
Вдавала з себе молодицю,
Якій до хлопців припекло.

Куди лиш тільки не літала,
Сама зробилась не своя,
Усім на руки присідала,
Звивалася, немов змія.
Вночі зустрілась з Аполоном,
Так той учистив макогоном
Її по спині, мов коня.
Та що ж: погавкала, повила,
І знов пустилась, мов кобила,
Не помічала ночі й дня.

Нептун заводився з Еолом,
Вітрів на море не пускав,
Меркурій бігав чистим полем,
Удвох з Юноною скакав.
А Бахус з кухлем на долоні
Плигав, неначе на припоні,
Та тяг сивуху раз-у-раз.
А потім так її натягся,
Що на траві, де був, простягся
Й заснув, неначе свинопас.

— Пождіть, — я їм усім сказала, —
Ось-ось прокинеться Зевес,
Залле усім за шкіру сала,
До рук вас візьме неотес.
Чи бач, як віжки попустили, —
Мене ж тут зараз перебили,
А Бахус кинувсь з кулаком.
Крізь сон він, мов Пилип із печі.
Почув мої тверезі речі,
Й завів паршивим язиком:

— Плював я, каже, на Зевеса,
Його я й трохи не боюсь...
Він — п'яний бовдур, неотеса,
До нього я ось доберусь.
Він тільки гримає громами
Та тиче в морду кулаками,
А бійку завжди обмина.
Нехай зі мною заведеться,
Такого в боки набереться,
Що й сам себе не упізна.

Еол, суціга і мандрьоха,
Як трохи вип'є — вже й дурний,
Він по калюжах босий брьоха
І ходить, мов свиня, брудний.
Він любить з Бахусом зчепитись,
Побитись, скоро й помиритись,
І в ніс штрикнути жартома.
То ж тільки Бахус розходився,
Він враз до нього підмостився,
Немов єгипетська чума.

— Ти що берешся до Зевеса?
Чи бачив, сміливий який?!.
Ти хто? П'янюга і нечеса,
Кацапський лапоть ти важкий!
Зевес ось хай лише устане,

На тебе оком тільки гляне, —
Штани ти підеш замивать. —
Еол із Бахуса сміявся,
А Бахус на лиці мінявся,
Не знав, від люті що казать.

Хто? Я?—він крикнув, мов сказився.—
Ти знаєш, що я тут утну?
Щоб Зевс зі зла мазкою вмився,
Я в пекло Сталіна турну.
Я поламаю Зевсу пляни,
Хай лиш прокинеться та гляне,
А Сталіна уже чорт-ма.
У пекло я його потурю,
Здійму у всьому світі бурю,
Що й чорт такої не здійма.

У всьому світі пролетіло,
Що Сталіна родимець вгрів.
Усе навколо закипіло,
Усяк довідатись хотів,
Чи довго буде він харчати,
Чи вже навік йому мовчати,
І до чортів іти на звіт.
З ним Бахус два дні потягався,
І поки Зевс ще не проспався,
Послав його у інший світ.

Ніхто не бачив, що знялося,
Коли прокинувся Зевес!..
І в сні б таке не приплелосся,
Страшніше від усіх чудес!
Він попросив із перепою
Облить всього його водою
І дати квасу пів відра.

Устиг разів із два ковтнути,
І враз скрививсь, немов отрути
Йому дала якась мара.

Відро він кинув на підлогу,
Схопився й крикнув сам не свій,
Я вся обмерла, і їй-богу
Стояла п'ять хвилин як стій.
— Харциз! Мерзотник! Босяцюга!
Падлюка, погань і злодюга!
Паршивець, воша і свиня! —
Кричав він, тупотів ногами,
І викидав таке словами,
Що ми не чуємо щодня.

Та потім очі враз на лоба
Йому полізли й він упав.
Якась небачена хвороба
Його смикнула за рукав.
Обидві руки покривило,
І набік рот перекосило,
Зубами клацав, наче вовк.
Гуртом його ми в ліжку вклали,
Припарки різні прикладали,
Щоб він нагрівся і замовк.

Тепер Олімп наш — гірш Содому,
Зевес лежить — як трухлий пень.
На сон даєм йому ми броду
І валер'янку тричі в день.
Холодні робим обтирання,
І всякі лікарські старання,
Щоб з ліжка він скоріше встав.
Я стала ж просто медсестрою,
Його годую, бо порою
Він їсти вже переставав.

Зубами клаца на Юнону,
А Бахуса б із'їв живцем.
Вони ж йому бажають скону
Й живуть лише його кінцем.
Хто хоче ж Зевса знервувати,
Сказав в три шиї виганяти
Наш славний лікар Ескулап.
Та завтра я обережненько
Спитаю Зевса, як швиденько
Втекти вам можна з дідьчих лап.

VIII.

Лигнувши брому з пів відерця,
Зевес на ліжку розплатавсь,
Йому крутило коло серця
І він весь час за бік хапавсь.
Неначе панна гістєрична,
До всяких нервунань незвична,
Він був стражденний на лиці.
Крутив раз-по-раз головою,
Весь час підморгував бровою
І простирадло м'яв в руці.

Венера мовчки у кімнату
Зайшла і сіла до стола,
Піжаму Зевсові багату
Вона недавно почала,
Усю з блакитного нейлону,
Якого привезли з Цейлону
Чи десь з японських островів.
Вона багато вклала хисту,
Гуцульську вишивку барвисту
Пекла тепер до рукавів.

— А подивіться-но, дідусю,
Чи припаде вам до смаку?
Недогодити вам боюся

Та ще в хвилину цю важку, —
Венера так засокорила,
У мову ласки підпустила —
Жінки уміють це зробити, —
Як треба, так настелять пуху,
Що хоч крутись — не стане духу
Завіщось їх не похвалить.

— О, доню люба, лиш від тебе
Я бачу ласку і тепло,
А решта — лиш паскудять небо,
Усе то на раклі ракло:
Всі ждуть лише моєї смерти,
Щоб я не зміг їм носа втерти;
Втекти бажають від біди.
Та я устану незабаром,
Й їм не минеться дурість даром,
Усім я обіб'ю зади.

Зевес на ліжку закрутився,
Запихкотів, мов паротяг,
Немов від кислого скривився
І ноги, наче мрець, простяг.
Венера вибрала хвилину
І над столом зігнувши спину,
Сльозами раптом залилась.
Немов по мертвому тужила,
Заводила і голосила,
За гроші мов би найнялась.

— А ти чого це розревлася? —
Прошамкотів старий Зевес. —
Біда на тебе приплелася,
Чи вгриз якийсь скажений пес?
Кажи мерщій, та витри носа,
Ач, жінка в віці, сивокоса,
А носом шморга, мов дитя.
Якщо хто втнув тобі скорботу,

Як встану — всиплю обмолоту,
Кажі-но тільки до пуття.

Венера, хлипаючи, стала
Свою розказувать біду.
Все про Енея розказала,
Що тільки знала, до ладу.
Як він до пекла поспішався,
Побачить Сталіна старався
Й страшне побоїще чортів,
І як тепер, біди лизнувши
І все побачивши й почувши,
Із пекла вирватись хотів.

— Допоможіть, мене він, маму,
Вві сні так жалібно благав.
А я дошию вам піжаму,
Обшию золотом рукав,
Шкарпеток вив'яжу тепленьких,
Для носа хусточок біленьких
Пошию зараз дюжин дві.
Дам цигарок американських,
Дістану трохи мух еспанських
І сап'янці куплю нові.

— Нащо мені ці всі дарунки? —
Зевес тут швидко перебив. —
З тобою в нас прості рахунки,
Для тебе я б усе зробив.
Якби мені служили ноги,
Я б не шукав би допомоги,
А все зробив би сам — один.
Тепер же мушу хитрувати,
Піти їх мусить рятувати
П'яндига Бахус, сучий син.

Це він зварив цієї каші,
Тепер нехай її ковтне,

Нехай пекельної «параші»
На повний ніс собі нюхне.
Гукни сюди його, харциза,
Побачим, що він за прониза,
І як у пеклі раду дасть.
Нехай вкладе свою всю силу
Й Енея виведе й Сивиллу,
А ні — то жде його напасть.

Немов Рябко, дрючком побитий,
В кімнату Бахус увалився.
Як завжди, чимсь хмільним налитий,
На землю ледве не хилився.
Лице завбільшки із макітру,
Червоне, мов з морозу й вітру,
Увесь у ланцях, мов дідух.
Його знайшли десь коло тину,
Де він упав в нічну годину,
І спав, немов звалився на пух.

Він довго не хотів вставати,
Хоч як його в боки товкли,
Прийшлося раз і в морду дати,
Поки на ноги підвели.
Він не помітив ні бельмеса,
Що йде в покої до Зевеса,
Лиш на порозі здогадався.
Та тут його вперед турнули,
І двері на замок замкнули,
Щоб утекти не виривавсь.

Зевес уставився очима,
Немов ковтнуть його хотів.
А Бахус ворухив плечима
Та, бідний, від страху потів.
— Ти думаєш, що шкіру дерти
І твою душу к чорту перти

Тебе до мене привели?
Не бійся, є одна робота,
Проллеш на ній гіркового пота,
Потопчеш трохи постолі.

Сьогодні зараз же збирайся,
У торбу хліба поклади,
Горілки більш не напивайся,
І в пекло до чортів іди.
Еней з Сивиллою застряли
Й мене сьогодні попрохали
Звідтіть їх вивести якось.
Роби як хоч, та тільки швидко,
Бо в пеклі стало дуже гидко,
Втяли несказаннее щось.

Прощу твій гріх, на оковиту,
Як тільки підведуся, дам,
Куплю нову сукняну свиту,
Лиш труду завдавай ногам,
Ну, йди, — Зевес махнув рукою,
І Бахус лиш віхнув полою,
За мить з Олімпу вже чухрав.
На плечі кинув сірячину,
В дорогу проковтнув чарчину
І в пекло напрямом узяв.

Чи довго треба тут писати,
Що все дається лиш богам,
Як що задумають втесати,
То де вже братись грішним нам?
До пекла Бахус пробирався,
Ні з ким ніде не зустрічався,
Горілки в рот ніде не брав.
Тоді він тільки зупинився,
Коли гарячим потом вмився
І в пеклі коло річки став.

Він став вздовж берега ходити,
В болото тикати ціпком,
Немов рибалка, що бродити
Збирався із своїм сачком,
Так відтюпажив добрі гони,
Ніде не стрівши перепони,
І раптом ткнув — натрапив дно!..
Ого! Не треба й переправи!
Не все таке тут і лукаве,
Як всі розказують давно!

Венера також не дрімала,
З Енеєм говорила в сні,
Йому відразу розказала,
Які діла його ясні,
Що Бахус буде їх чекати,
Через ріку перетягати,
Бо він знайшов десь добрий брід.
Сивиллу хай бере за руку,
І без розмов, без шуму й гуку
Хай заметуть свій швидше слід.

Еней зробив усе чистенько,
Неначе в армії солдат,
Сивиллу підхопив швиденько,
І думав: чорт мені не брат,
Тепер нехай їм п'ятирічки,
Колгоспи, сталінські заплічки,
Де роги чорт собі лама.
Нехай їм річка і каміння,
І все чортячєє насіння,
І вся смола, і вся п'ятьма.

На світі білому зітхнувши,
Еней із Бахусом прощавсь.
Сивухи у шинку ковтнувши,
Він днів із три не просипавсь.

Сивилла в ліс собі майнула,
Енея сонного торкнула
І щось сказала, ідучи.
А Бахус так там нализався,
Що рачки до Олімпу брався,
Усе на світі кленучи...

Про те, що в пеклі почалося,
Нема що довго міркувать.
Чортам там їсти довелося
Те, що і нам прийшлося жувать.
Якщо вже Сталін взяв там віжки,
То для чортів минули смішки,
І їм тепер не до пихи.
Про грішні душі — що й казати,
Нещасні ті, кому чухрати
У пекло треба за гріхи!..

1953—55 рр.

Сивилла в ліс собі майнула,
Енея сонного торкнула
І щось сказала, ідучи.
А Бахус так там нализався,
Що рачки до Олімпу брався,
Усе на світі кленучи...

Про те, що в пеклі почалося,
Нема що довго міркувать.
Чортам там їсти довелося
Те, що і нам прийшлося жувать.
Якщо вже Сталін взяв там віжки,
То для чортів минули смішки,
І їм тепер не до пихи.
Про грішні душі — що й казати,
Нещасні ті, кому чухрати
У пекло треба за гріхи!..

1953—55 рр.

